

แนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนไทยกับประเทศจีนตอนใต้ :
กรณีศึกษาอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

Guidelines for Development of Border Trades between
Thailand and Southern China : A Case Study of
Chiangsaen District, Chiangrai Province

*สุธีรา อะทะวงษา
Sutheera Atawongsa

*อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
นักศึกษาปริญญาเอก สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการค้าชายแดนของผู้ประกอบการไทยที่ติดต่อกำชายกับประเทศจีนตอนใต้ และปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการค้าชายแดนไทยกับประเทศจีนตอนใต้ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาได้แก่ ผู้ประกอบการด้านการนำเข้าและส่งออกสินค้าที่ผ่านกระบวนการศุลกากร จากด้านการค้าชายแดนด้านอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และผู้มีประสบการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องต่อการค้าชายแดน ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (snowball sampling) โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการด้านส่งออก 50 ราย ผู้ประกอบการด้านนำเข้า 50 ราย และผู้มีประสบการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องต่อการค้าชายแดน 10 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการค้าชายแดนของผู้ประกอบการทั้งด้านการส่งออกและการนำเข้ามีรูปแบบการค้าที่คล้ายคลึงกันโดยการดำเนินงานโครงการเกี่ยวกับการค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศจีนตอนใต้ในภาพรวมยังคงพบปัญหาและอุปสรรคในด้านการส่งออกโดยเฉพาะเรื่องขั้นตอนในการตรวจสอบสารพิษตกค้างที่มีระยะเวลานานและมีความซับซ้อน, การลอกเลียนแบบสินค้าไทย, การแข่งขันด้านราคาสินค้าในประเทศจีน, ระดับลำนํ้าในแม่น้ำโขงที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือในฤดูแล้ง, การส่งเสริมการขายกับพ่อค้าคนกลางในจีน, การติดต่อสื่อสาร และการเก็บภาษีในประเทศจีน โดยสินค้าที่มักพบปัญหามากที่สุดคือผลไม้สดพบปัญหาด้านพิธีการศุลกากร ราคา และการส่งเสริมการตลาดในประเทศจีน ถ้าโยบแห่งพบปัญหาคุณภาพสินค้า และสินค้าอุปโภคและบริโภคพบปัญหาด้านการขนส่งและการกระจายสินค้า ในขณะที่การนำเข้าสินค้าพบปัญหาด้านความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่ในการตรวจเช็คสินค้า, ระดับการแข่งขันสินค้าภายในประเทศโดยเฉพาะการแข่งขันด้านราคาสินค้า, ต้นทุนการขนส่งสินค้า, การส่งเสริมการขาย, การสื่อสารที่เป็นภาษาอังกฤษ และด้านอื่นๆ พบปัญหาด้านมาตรฐานและระบบการชำระเงินของจีน โดยสินค้าประมงและปศุสัตว์มักพบปัญหาด้านพิธีการศุลกากร การขนส่ง และการกระจายสินค้า และการส่งเสริมการตลาด ไม่และไม้แปรรูปพบปัญหาในด้านสินค้า และการส่งเสริมการตลาด ส่วนแร่ธาตุพบปัญหาด้านราคา และการส่งเสริมการตลาดเช่นกัน

ดังนั้นประเด็นแนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนไทยกับประเทศจีนตอนใต้จะต้องได้รับความร่วมมือทั้งในส่วนของภาครัฐ และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน ตลอดจนผู้ประกอบการการค้าชายแดนในการแก้ไขปัญหาเพื่อการพัฒนาจังหวัดเชียงรายให้เป็นศูนย์กลางทางการค้า และการขนส่งที่สามารถเชื่อมโยงกับประเทศจีนตอนใต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Abstract

This research project investigated the cross-border trade between Thailand and Southern China from the perspectives of the Thai entrepreneurs regarding trading management, and problems and obstacles.

The 110 respondents were chosen using the purposive sampling technique as well as the snowball sampling technique. The respondents included 50 export entrepreneurs, 50 import entrepreneurs, and 10 experienced cross-border traders. The research instruments included a survey questionnaire and an interview questionnaire. The data were systematically analyzed using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and one way ANOVA. The findings showed several similarities between the cross-border trade patterns of problems and obstacles reported by import and export entrepreneurs. The key findings of the study were classified into two parts: export of Thai goods and products to China and import of Chinese goods and products.

For the export of Thai goods and products to Chinese, the problems and obstacles were the following:

1. There have been problems and obstacles with regard to the border trade between Thailand and Southern China. The export procedures were cited as a problem; in particular, the complex protocol for toxic examination which required the lengthy period of time, followed by the issues related to imitated Thai goods and products, and the fierce price competition.
2. The unstable water level of the Mekong River during the dry season has been cited as being an obstacle to the trading between the two nations.
3. There were problems related the lack of sales promotion to wholesalers, communication due to language differences, and high taxes on goods in Southern China.
4. Goods facing the problem the most were fresh fruits, as Thai exporters had to deal with Chinese customs rules and procedures.

5. There have been problems related to prices and marketability of the Thai goods and products in Southern China.

6. Export of dried longan was facing quality problem; export of consumer goods had to deal with problems related to transport and distribution.

For the import of Chinese goods and products to Thailand, the problems and obstacles were the following:

1. It was found that there have been problems related to the inspection and examination of Chinese goods and products, followed by the fierce competition of goods, especially price competition, the high cost of transportation, sales promotion.

2. Poor communication due to language differences was cited as a problem for traders.

3. According to the Thai traders, it was difficult to deal with the Chinese standard of payment.

4. With regard to the goods problems, it was found that the import of fishery goods and cattle often faced customs & duty problems, including problems related to transport and distribution.

5. For the import of wood and lumber, the problems cited by the samples were market-related problems; the import of minerals often faced price problems and problems related to market promotion.

Close cooperation between government agencies and entrepreneurs is needed to address the problems and obstacles related to the cross-border trade between Thailand and Southern China; such cooperation is the key to developing Chiangrai Province a commercial and transport centre linking Northern Thailand with Southern China.

คำสำคัญ : การค้าชายแดนไทยกับประเทศจีนตอนใต้, การพัฒนาการค้าชายแดน, การค้าชายแดน, อำเภอเชียงแสน

Keywords : Border Trade between Thailand and Southern China, Guidelines for the Development of Border Trades, Border Trades, Chiangsaen District

บทนำ

จากการที่ประเทศไทยได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ อาทิ ความร่วมมือของกลุ่มประเทศอาเซียนที่จัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ได้ส่งผลให้ประเทศไทยมีการเจรจาข้อตกลงในการเปิดการค้าเสรี (Free trade Area) กับประเทศจีน และดำเนินโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ กัมพูชา - จีน - พม่า - ลาว - เวียดนาม - ไทย หรือหกลเหลี่ยมเศรษฐกิจ (Greater Mekong Sub-regional Economic Cooperation : GMS-EC) ซึ่งเป็นโครงการที่ธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ให้การสนับสนุนทางวิชาการและการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการขยายตัวด้านอุตสาหกรรม การเกษตร การค้า การลงทุนและบริการ เพื่อให้เกิดการจ้างงาน และการยกระดับการครองชีพตลอดจนช่วยเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสการแข่งขันในเวทีการค้าโลกส่งผลให้มูลค่าการค้าชายแดนด้านอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายในปีพุทธศักราช 2542 – 2548 มีมูลค่าการค้าชายแดนที่เพิ่มสูงขึ้นทั้งในด้านการส่งออกและนำเข้า ซึ่งเมื่อพิจารณาการส่งออกพบว่าภาพรวมของการส่งออกมีมูลค่าการส่งออกที่สูงกว่าการนำเข้า ส่งผลให้ประเทศไทยได้ดุลการค้าจากการค้าชายแดนอย่างต่อเนื่องโดยใน

ปีพุทธศักราช 2548 พบว่าประเทศไทยได้ดุลการค้าถึง 3,103.3 ล้านบาท และเมื่อพิจารณาภาพรวมของการส่งออกพบว่าแนวโน้มการส่งออกมีอัตราการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากสถิติการค้าชายแดนในปีพุทธศักราช 2542 – 2548 พบว่าในปีพุทธศักราช 2548 มีมูลค่าการส่งออก 4,172.0 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีพุทธศักราช 2547 ร้อยละ 97.70 สินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกมากที่สุดได้แก่ สินค้าเกษตร สินค้าอุปโภคบริโภค น้ำมันเชื้อเพลิง รถยนต์เครื่องจักรกลและอุปกรณ์ ยา วัสดุก่อสร้างและเคมีเวชภัณฑ์ สัตว์มีชีวิต วัสดุอุปกรณ์ก่อสร้าง และเครื่องใช้ไฟฟ้า ตามลำดับ

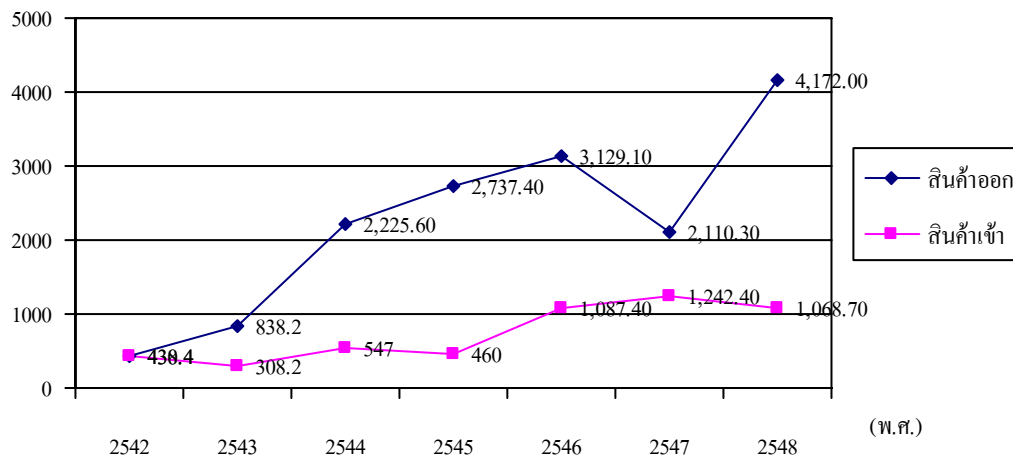
ส่วนการพิจารณาการนำเข้าพบว่าประเทศไทยมีอัตราการนำเข้าสูงขึ้นมากอย่างต่อเนื่องเช่นกันโดยพบว่าในปีพุทธศักราช 2546 มีมูลค่าการนำเข้า 1,087.4 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีพุทธศักราช 2545 ร้อยละ 135.37 ซึ่งสาเหตุสำคัญที่การนำเข้าเพิ่มสูงขึ้นอันเนื่องมาจากการเปิดเสรีทางการค้าตามนโยบายของรัฐบาล ส่วนในปีพุทธศักราช 2548 มีมูลค่า 1,068.7 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีพุทธศักราช 2547 ร้อยละ 13.98 สินค้าที่มีมูลค่าการนำเข้ามากที่สุดได้แก่ สินค้าเกษตร ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ สินค้าอุปโภคบริโภค เคมีภัณฑ์ เครื่องจักร-อุปกรณ์ สิ่งมีชีวิต อุปกรณ์ก่อสร้าง ยารักษาโรค และเครื่องใช้ไฟฟ้า-อุปกรณ์ ตามลำดับ ส่วนการพิจารณาในภาพรวมการค้าชายแดนไทยกับประเทศจีนตอนใต้คาดว่า

แนวโน้มทั้งในด้านการส่งออกและการนำเข้าจะ
ยังคงมีมูลค่าสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

(สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย, 2542 - 2548)

ดังแสดงรูปที่ 1

(หน่วย : ล้านบาท)

รูปที่ 1 แสดงมูลค่าการส่งออกและการนำเข้าสินค้านรวมระหว่างประเทศไทยกับจีนตอนใต้ที่ผ่านด่านศุลกากร

อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายในปีพุทธศักราช 2542 – 2548

ที่มา : สำนักงานการค้าต่างประเทศ เขต 6 (เชียงราย) และด่านศุลกากรเชียงแสน จ.เชียงราย)

เมื่อประเทศไทยมีข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศจีน และนโยบายที่จะพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง 6 ประเทศแล้วย่อมส่งผลให้ประเทศไทยมีแนวโน้มในการเพิ่มศักยภาพในการส่งออกมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าการค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศจีนตอนใต้ในอนาคตจะมีทิศทางที่ดีดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ปัจจุบันก็พบว่าผู้ประกอบการไทยที่ลงทุนในประเทศจีน

ยังเผชิญกับอุปสรรคหลายประการ เช่น ระบบกฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนต่างประเทศในจีน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ภาษา เทคโนโลยีกฎระเบียบ นโยบายส่งเสริมการลงทุน เสถียรภาพทางการเมืองในจีน เงินตราต่างประเทศ และการตรวจสอบสินค้า (สุรกิจ จุฑาทเทศ, 2547; องอาจ สุขุมาลวรรณ, 2546) โดยการค้าด้านอำเภอเชียงแสนพบปัญหาเรือสินค้าไม่สามารถขนส่งสินค้าในแม่น้ำโขงไปมา

ได้ตลอดทั้งปี เรือไทยไม่สามารถวิ่งในแม่น้ำโขงไปถึงจีนได้ และพิธีการนำเข้า-ส่งออกมีขั้นตอนมาก (นิสิต พันธมิตร, 2542)

ดังนั้นจังหวัดเชียงรายซึ่งเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนาสู่การเป็นศูนย์กลางการค้าและขนส่งที่สามารถเชื่อมโยงกับประเทศจีนตอนใต้ และเป็นประตูการค้าสู่อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน การศึกษารูปแบบการค้าชายแดนของผู้ประกอบการไทย ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการค้าชายแดนไทยกับประเทศจีนตอนใต้ จึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งอันจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนไทยกับประเทศจีนตอนใต้เพื่อรองรับรูปแบบการค้าชายแดนซึ่งจะขยายตัวมากขึ้นในอนาคต

โจทย์การวิจัย

ทิศทางและการพัฒนาการค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศจีนตอนใต้ในอนาคตเป็นอย่างไร

คำถามการวิจัย

1. ผู้ประกอบการไทยมีการติดต่อค้าขายกับประเทศจีนตอนใต้ได้อย่างไร
2. ผู้ประกอบการไทยมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรเกี่ยวกับการติดต่อค้าขายกับประเทศจีนตอนใต้
3. จะมีแนวทางการพัฒนาการค้าอย่างไรจึงจะเป็นการพัฒนาและส่งผลต่อประสิทธิภาพการค้าชายแดนได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการค้าชายแดนของผู้ประกอบการไทยที่ติดต่อค้าขายกับประเทศจีนตอนใต้
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการค้าชายแดนไทยกับประเทศจีนตอนใต้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องนี้จะศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคการค้าชายแดนไทยกับประเทศจีนตอนใต้ ด้านการส่งออกและการนำเข้าสินค้า โดยมุ่งศึกษาผู้ประกอบการการค้าชายแดนที่ผ่านกระบวนการศุลกากร จากด้านการค้าชายแดนด้านอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

2. ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ศึกษาประกอบด้วย 2 กลุ่มคือ ผู้ประกอบการด้านการส่งออกและนำเข้าสินค้าระหว่างการค้าชายแดนไทยกับประเทศจีนตอนใต้ และผู้มีประสบการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน

3. ขอบเขตด้านสถานที่ศึกษา

การวิจัยนี้กำหนดสถานที่ศึกษาเฉพาะด้านการค้าชายแดนด้านอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านการนำเข้า 50 ราย ผู้ประกอบการส่งออก 50 ราย ที่นำเข้าและส่งออกสินค้าผ่านกระบวนการศุลกากร จากด้านการค้าชายแดนด้านอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผู้มีประสบการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องต่อการค้าชายแดน 10 ราย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (non-probability sampling) แบบเจาะจง (purposive sampling) และใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (snowball sampling)

เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ทำการสำรวจ (survey research) โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านการนำเข้า และผู้ประกอบการด้านการส่งออก ที่นำเข้าและส่งออกสินค้าจากประเทศจีนตอนใต้ผ่านกระบวนการศุลกากรจากด้านการค้าชายแดนด้านอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก (in-depth interview) จากผู้มีประสบการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้อง (key informant) ต่อการค้าชายแดนในจังหวัดเชียงราย

วิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัยโดยใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และวิเคราะห์เชิง

คุณภาพในเชิงเนื้อหา (content analysis) จากการสัมภาษณ์ เพื่อประมวลเป็นแนวทางในการพัฒนาการค้าชายแดนไทยกับประเทศจีนตอนใต้

แนวคิดและทฤษฎี

Franklin R. Root (1994:11,13) ได้แสดงความเห็นว่าการค้าระหว่างประเทศระดับภูมิภาคในแต่ละประเทศจะส่งผลให้เกิดความสามารถในการขยายตัวในอุตสาหกรรมการผลิต มีการผลิตสินค้าและบริการที่แต่ละภูมิภาคมีความได้เปรียบในการผลิตจากทรัพยากรทางธรรมชาติ แรงงาน เงินทุน การจัดการ และเทคโนโลยี โดยการค้าระหว่างประเทศระดับภูมิภาคจะมีความสัมพันธ์กับการค้าระหว่างประเทศ และมีส่วนสนับสนุนซึ่งกันและกันในอันที่จะมีผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

จากทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ ตามทัศนะของ Douglass C. North ในประเด็นทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาค ที่มีความเห็นว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาคเจริญเติบโตตามความคิดของนอร์ทคือสินค้าออก (exportable commodities) หรือ export base ที่จะทำให้เกิดภาวะที่เรียกว่า การประหยัดจากภายนอก (external economies) เกิดองค์การด้านตลาดเพื่อการระบายสินค้า ให้เครดิต การอบรมแรงงาน และในที่สุดเกิดอุตสาหกรรมที่เป็นส่วนประกอบของฐานการส่งออก (complementary industries) ที่จะส่งผลให้มีการปรับปรุงวิธีการผลิตให้มี

ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (พรพิมล สันติมนิรัตน์, 2542) และแนวคิดทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศของ Heckscher – Ohlin ที่อธิบายถึงสาเหตุและผลของการค้าระหว่างประเทศ โดยใช้ให้เห็นว่าความแตกต่างของปริมาณปัจจัยและทรัพยากรการผลิตของแต่ละประเทศมีอยู่ (Factor Endowments) เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ ฉะนั้นประเทศต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะได้ประโยชน์เปรียบเทียบจากการผลิตสินค้า ซึ่งใช้ปัจจัยและทรัพยากรการผลิตที่ประเทศนั้นมีอยู่อย่างหนาแน่น (Factor abundant) ทฤษฎีของ Heckscher – Ohlin จึงมีความลึกและสมบูรณ์กว่าทฤษฎีของ Douglass C. North เพราะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางเศรษฐกิจกับการค้าระหว่างประเทศด้วย ยิ่งกว่านั้น Heckscher – Ohlin ยังได้ให้แนวความคิดในเรื่องผลของการค้าระหว่างประเทศว่า การค้าระหว่างประเทศมีแนวโน้มที่จะทำให้ราคาเปรียบเทียบของปัจจัยการผลิตเท่ากัน (Factor-Price Equalization) ในทุกประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากระบบการค้าเสรีมีแนวโน้มทำให้การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตเป็นไปอย่างเสรี (Wifred J. Ethier, Elhanan Helpman, and J.Peter Neary, 1993)

สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาการลงทุนไทยในจีน โดยฐิติวรรณ ศรีเจริญ (2541) ศึกษาปัจจัยที่กำหนดการลงทุนของไทยในจีนภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรและภาคบริการ

ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2521 พบว่า ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนในจีนของธุรกิจไทยสามารถอธิบายโดยทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศที่ปัจจัยต่างๆ ที่กำหนดการลงทุนทางตรงในประเทศ สรุปได้ 3 ประการคือ *ประการแรก* ปัจจัยด้านความได้เปรียบในการเป็นเจ้าของสินทรัพย์บางประการพบในกรณีการลงทุนของธุรกิจอาหารสัตว์ ธุรกิจพลังงาน ธุรกิจเบียร์ ธุรกิจอะไหล่และการประกอบรถยนต์และธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ ให้ความสำคัญได้เปรียบจากการมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการในสาขาธุรกิจนั้น *ประการที่สอง* ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนที่พบในธุรกิจแปรรูปน้ำมันรำข้าวเป็นปัจจัยด้านความได้เปรียบในการทำเป็นประโยชน์แก่องค์กรด้วยตนเอง *ประการที่สาม* ปัจจัยด้านความได้เปรียบเฉพาะในแหล่งที่ตั้ง โดยเฉพาะปัจจัยด้านทรัพยากร พบในธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ ธุรกิจเมลามีน ปัจจัยด้านขนาดและอัตราการเติบโตของตลาดประเทศจีนเป็นปัจจัยสำคัญกรณีการลงทุนของธุรกิจปิโตรเลียม ธุรกิจอะไหล่และประกอบรถยนต์ ธุรกิจเบียร์ธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภค ธุรกิจแปรรูปน้ำมันละหุ่งและการส่งออกข้าวหอมมะลิ ธุรกิจธนาคารและธุรกิจค้าปลีก ส่วนปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาลพบในธุรกิจพลังงานลักษณะการลงทุนในจีนเป็นลักษณะการร่วมมือทางธุรกิจตามสัญญาและลักษณะการร่วมทุน ได้รับความนิยมจากผู้ลงทุนเป็นอย่างมาก สำหรับโอกาสการลงทุนภาคอุตสาหกรรมของไทยในจีนมีแนวโน้ม

เพิ่มสูงขึ้นแต่อัตราความเสี่ยงก็สูงมากเช่นกัน ภาคเกษตรมีโอกาสดการลงทุนสูงมากเพราะไทยมีความชำนาญ ส่วนโอกาสการลงทุนในภาคบริการมีไม่มาก มีการแข่งขันและความเสี่ยงสูง

ขณะที่ ดวงกมล สุนทรวัฒน์ (2544) ศึกษาผลกระทบต่อไทยเมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก โดยประเมินผลกระทบเป็น 2 ช่วง คือ ในช่วงแรกได้ศึกษาผลกระทบระยะสั้นเมื่อจีนใช้อัตรานำเข้าอัตราแรกในวันที่เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก และช่วงที่สองเป็นการประเมินผลกระทบในระยะยาว เมื่อจีนใช้อัตราภาษีนำเข้าอัตราสุดท้าย พบว่า การวิเคราะห์ทั้งสองช่วงให้ผลที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เมื่อจีนเปิดเสรีทางการค้าและอัตราภาษีนำเข้าทำให้เศรษฐกิจไทยหดตัวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีการย้ายฐานการผลิตไปที่จีนเพิ่มมากขึ้น เพราะต้นทุนการผลิตของจีนต่ำลง ผลตอบแทนสูงขึ้น จึงใจให้นักลงทุนไปลงทุนเพิ่มขึ้น ในระยะยาวมูลค่าการส่งออกของไทยลดลงร้อยละ 0.1 โดยมูลค่าการส่งออกไปยังประเทศจีนจะขยายตัวเพียงประเทศเดียวเท่านั้น ส่วนการค้ากับประเทศอื่นๆ จะลดลง สำหรับผลกระทบต่อภาคการผลิต ภาคการผลิตที่ได้รับประโยชน์สูงสุด คือ ข้าวแปรรูปและน้ำตาล ขณะที่ภาคการผลิตอื่นๆ โดยเฉพาะสิ่งทอ เครื่องแต่งกาย และผลิตภัณฑ์จากหนัง ปริมาณผลผลิตจะลดลง สินค้าอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงานจะได้รับผลกระทบรุนแรงกว่าสินค้า

เกษตร ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาการค้าชายแดนของนิสิต พันธมิตร (2542) ที่ศึกษาปัญหาการค้าชายแดนภาคเหนือตอนบน : กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย, เชียงใหม่, น่าน และแม่ฮ่องสอน เพื่อเปรียบเทียบมูลค่าการค้าในระบบและนอกระบบของด่านการค้าต่างๆ ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน พบว่ามีมูลค่าการค้านอกระบบสูง เพราะพิธีการนำเข้าและส่งออกมีขั้นตอนมากและยุ่งยากซับซ้อน ประกอบกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องของชายแดนมีหลายหน่วยงานมากเกินไป ใ้กฎระเบียบต่างฉบับกัน โดยเฉพาะด้านอำเภอเชียงแสนพบปัญหา ได้แก่ ยังไม่มีท่าเทียบเรือ, เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองมีความเข้มงวด และใช้กฎระเบียบที่มีอยู่หาประโยชน์ส่วนตัว, เรือสินค้าไม่สามารถขนส่งสินค้าในแม่น้ำโขงไปมาระหว่างประเทศจีนได้ตลอดปี, เรือไทยไม่สามารถวิ่งในแม่น้ำโขงไปถึงจีนได้ เพราะต้องผ่านน่านน้ำของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เนื่องจากยังไม่ได้ทำความตกลงกันระหว่างพม่าในระดับพหุภาคี, พิธีการนำเข้า-ส่งออกมีขั้นตอนมาก

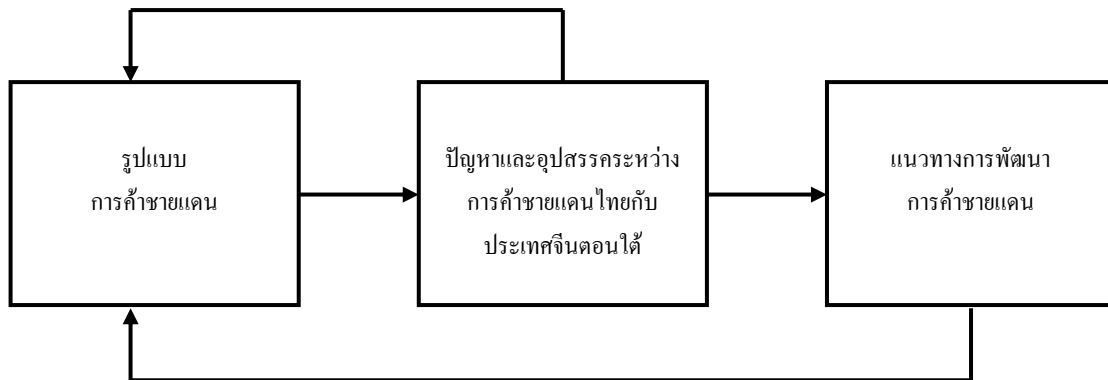
เช่นเดียวกับประคอง รักยั้งค์ (2537) ศึกษาอุปสรรคการค้าในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ โดยใช้ข้อมูลที่ศึกษาได้แก่ข้อมูลปฐมภูมิของหกจังหวัดภาคเหนือตอนบน (ตาก แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา และน่าน) พบว่าอุปสรรคทางการค้าในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจเกิดจาก

2 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัญหาที่เกิดจากประเทศไทยพบว่าผู้ประกอบการร้านค้ามีปัญหาด้านกฎหมายร้อยละ 90.43 ด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราร้อยละ 88.70 และด้านพิธีศุลกากรร้อยละ 78.26 และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ พบว่ามีปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งร้อยละ 96.0 ด้านกฎหมายร้อยละ 92.0 และด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราร้อยละ 80.0 2) ปัญหาที่เกิดจากประเทศคู่ค้าในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจพบว่าผู้ประกอบการร้านค้ามีปัญหาด้านกฎระเบียบต่างๆ ร้อยละ 93.04 ด้านกฎหมายร้อยละ 89.57 และด้านความมั่นคงร้อยละ 83.48 และเจ้าหน้าที่ภาครัฐพบว่ามีปัญหาด้านกฎหมายร้อยละ 100.0 ด้านคมนาคมขนส่งร้อยละ 96.0 และด้านพิธีการศุลกากรร้อยละ 88.0

นอกจากนี้ปัญหา คูอาริยะกุล (2543) ยังได้ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจของการค้าชายแดนในจังหวัดน่าน โดยศึกษาผลกระทบทางด้านการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวภายหลังการเปิดด่านการค้าถาวรที่ห้วยโก๋นกลับพบว่าผลด้านการค้า และโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดน่านส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรม การค้าส่ง ค้าปลีก และภาคบริการเป็นหลัก หลังการเปิดด่านการค้า ส่งผลให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจของจังหวัดเพิ่มขึ้นต่อเนื่องมีการค้าชายแดนกับลาวเพิ่มขึ้นและได้เปรียบดุลการค้าทุกปี

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีข้างต้นจึงสรุปได้ว่านักวิชาการหลายท่านมีทัศนะที่แตกต่างกันออกไป โดยการค้าระหว่างประเทศจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาภูมิภาคที่ส่งผลให้รายได้บุคคลมีค่าสูงขึ้น และปัจจัยที่ทำให้ภูมิภาคมีความเจริญเติบโตคือมีการส่งสินค้าออก และมีความเห็นว่าการค้าเสรีเป็นนโยบายที่ดีที่สุดในการค้าระหว่างประเทศ ส่วนประเทศใดที่มีทรัพยากรการผลิตหนาแน่นจะได้รับประโยชน์เปรียบเทียบกับการผลิตสินค้า จากผลงานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่มุ่งเน้นการศึกษาถึงผลกระทบและปัญหาการค้าชายแดนที่ค่อนข้างจะพบปัญหาที่สอดคล้องกัน ในขณะที่ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาถึงรูปแบบการค้าชายแดน ปัญหาอุปสรรคของผู้ประกอบการทั้งในภาคการส่งออกและการนำเข้าสินค้าจากประเทศจีนตอนใต้ ตลอดจนการนำเสนอแนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนดังกล่าว ดังนั้นเมื่อการค้าระหว่างประเทศจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาภาคและประเทศ โดยการส่งออกสินค้าจะสามารถสร้างความเจริญเติบโตให้กับประเทศได้ในระยะยาว ประเด็นการศึกษารูปแบบการค้า ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนไทยกับประเทศจีนตอนใต้ที่ผ่านด่านศุลกากร อำเภอเมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงรายจึงเป็นเรื่องสำคัญที่น่าจะทำการศึกษาย่างยิ่ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเป็นผลการศึกษาในด้านการส่งออกที่ศึกษาถึงรูปแบบการค้า และปัญหาอุปสรรคการค้าขายแดนด้านการส่งออกสินค้าไปประเทศจีนตอนใต้ที่ผ่านด่านศุลกากร อ.เชียงแสน จ.เชียงราย ส่วนที่สองเป็นการศึกษาด้านการนำเข้าที่ศึกษาถึงรูปแบบการค้า และปัญหาอุปสรรคการค้าขายแดนด้านการนำเข้าสินค้าจากจีนตอนใต้มาประเทศไทยที่ผ่านด่านศุลกากร อ.เชียงแสน จ.เชียงราย และส่วนที่สามเป็นแนวทางการพัฒนาการค้าขายแดนไทยกับประเทศจีนตอนใต้ ดังจะได้เสนอข้อมูลตามลำดับ

ส่วนแรก ผลการศึกษาในด้านการส่งออก ประกอบด้วยรูปแบบการค้าขายแดน และปัญหาอุปสรรคการค้าขายแดนด้านการ

ส่งออกสินค้าไปประเทศจีนตอนใต้ที่ผ่านด่านศุลกากร อ.เชียงแสน จ.เชียงราย

รูปแบบการค้าขายแดนของผู้ประกอบการการค้าขายแดนที่ส่งออกสินค้าไปยังประเทศจีนตอนใต้พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นบริษัทจำกัด มีระยะเวลาประกอบธุรกิจค้าขายแดนมาประมาณ 4 – 6 ปี โดยสินค้าที่ส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทสินค้าอุปโภคและบริโภค ลำไยอบแห้ง และยางพารา มีวิธีการขายสินค้าส่วนใหญ่เป็นการขายส่งให้กับผู้ประกอบการจีนที่มีความไว้วางใจกันมานานโดยจะขายในราคาต้นทุนตามที่ได้ตกลงกันไว้ ซึ่งที่ผ่านมาผู้ประกอบการของไทยส่วนใหญ่ล้วนมีความพึงพอใจในราคาสินค้าที่ส่งออกสำหรับการดำเนินการขนส่งสินค้าจากประเทศไทย ณ ด่านศุลกากรอำเภอเชียงแสน จังหวัด

เชียงราย พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะมอบหมายให้พนักงานซึ่งเป็นตัวแทนของบริษัทหรือชิปปิงเป็นผู้ดำเนินการทางด้านพิธีการศุลกากร มีมูลค่าโดยเฉลี่ยของสินค้าที่ส่งออกในแต่ละครั้งจะอยู่ที่ประมาณ 100,000 – 300,000 บาท ในแต่ละเดือนจะมีความถี่ในการส่งออกประมาณ 1 – 5 ครั้ง ต่อเดือน มีปริมาณของน้ำหนักโดยเฉลี่ยของสินค้าที่บรรทุกเรือในแต่ละครั้งประมาณ 1 – 5 ตัน ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาการขนส่งสินค้าทั้งสิ้นประมาณ 2 – 3 วัน สินค้าจึงจะถึง ณ ท่าเรือจีนโดยการขนส่งสินค้าจะใช้เรือขนส่งของจีนเพราะคนจีนจะมีความเชี่ยวชาญในการล่องเรือมากกว่าเนื่องจากระดับน้ำในแม่น้ำโขงเขี้ยว มีเกาะแก่งมาก และคนไทยไม่มีความเชี่ยวชาญเรื่องการล่องเรือ สำหรับการชำระเงินค่าสินค้าพบว่านิยมชำระค่าสินค้าผ่านธนาคารมากที่สุด รองลงมาชำระเป็นเงินสด และใช้เงินบาทในการชำระค่าสินค้า โดยผู้ที่มีประสบการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องต่อการค้าขายแดนมีความเห็นว่าโครงสร้างสินค้าที่ส่งออกจากไทยไปจีนตอนใต้มีการเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับก่อนความตกลงเขตการค้าเสรีจากเดิมที่จังหวัดเชียงรายมีมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรไปจีนมากที่สุดแต่ปัจจุบันกลับพบว่ามูลค่าการส่งออกสินค้าการเกษตรลดลงเนื่องจากราคาสินค้าการเกษตร และสินค้าอุปโภคบริโภคของไทยมีราคาปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น

สำหรับปัญหาด้านการส่งออกสินค้าไปประเทศจีนตอนใต้ในด้านพิธีการศุลกากรของไทยพบประเด็นที่มีปัญหามากที่สุดคือขั้นตอนในการตรวจสอบสารพิษตกค้าง ด้านสินค้าพบปัญหาการลอกเลียนแบบสินค้าไทย และการปลอมปนสินค้าไทยโดยเฉพาะข้าวหอมมะลิที่พบว่าการปลอมปนและลอกเลียนแบบมากที่สุดทำให้ผู้ประกอบการข้าวได้รับผลกระทบ ด้านราคาพบปัญหาการแข่งขันราคาสินค้าในประเทศจีน ด้านการขนส่งและการกระจายสินค้าพบปัญหาปริมาณระดับน้ำในแม่น้ำโขง ด้านการส่งเสริมการตลาดพบปัญหาเรื่องการส่งเสริมการขายกับคนกลางในจีน ด้านการสื่อสารพบปัญหาการติดต่อสื่อสารที่เป็นภาษาอังกฤษ และด้านอื่นๆ พบปัญหาเรื่องการเก็บภาษีภายในประเทศจีน นอกจากนั้นผู้ที่มีประสบการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องต่อการค้าขายแดนมีความเห็นเพิ่มเติมว่าปัญหาต้นทุนสินค้าไทยมีต้นทุนสูงเมื่อเปรียบเทียบกับจีนโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนค่าขนส่งเพราะเมื่อสินค้าไทยขนส่งไปจีนจะต้องเสียค่าจ้างกรรมกรยกขนสินค้า ค่ารถบรรทุก ค่าธรรมเนียมบำรุงท่าเรือ และอื่นๆ ขณะที่จีนเมื่อขนส่งสินค้ามาไทยจะมีค่าใช้จ่ายที่ถูกกว่า ปัญหาการพึ่งพาเรือจีนที่ไม่สามารถกำหนดระยะเวลาขนส่งที่แน่นอนได้ ปัญหาการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษีของจีน เช่น ระเบียบมาตรฐานสินค้า การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีและการจัดเก็บภาษีสินค้า

ในประเทศ การจำกัดการนำเข้า ปัญหามาตรฐานสินค้าการเกษตรของไทยที่ยังไม่ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะการมีสารพิษตกค้างในผักและผลไม้ และปัญหาผู้ประกอบการไทยไม่มีความรู้ความเข้าใจด้านการตลาดในประเทศจีน

เมื่อพิจารณาปัญหาแยกตามประเภทของสินค้าที่ส่งออกพบว่าส่วนใหญ่ผลไม้สดมี

ปัญหาในด้านพิธีการศุลกากร ราคาสินค้า และการส่งเสริมการตลาดในประเทศจีน ถ้าโยบแบ่งพบปัญหาด้านสินค้า เช่น คุณภาพ การยอมรับภาพลักษณ์ ฯลฯ และสินค้าอุปโภคและบริโภคพบปัญหาด้านการขนส่งและการกระจายสินค้า ดังแสดงตารางที่ 1

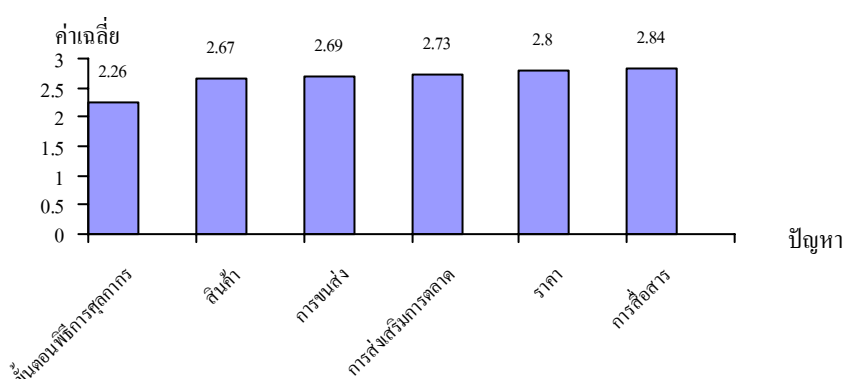
ตารางที่ 1 แสดงปัญหาการส่งออกจำแนกตามประเภทสินค้า

ปัญหาการส่งออก	$\bar{X}$	S.D.	Sig.
1. ด้านพิธีการศุลกากรพบในผลไม้สด	2.61	.71	.201
2. ด้านสินค้า เช่น คุณภาพ การยอมรับ ภาพลักษณ์ ฯลฯ พบในลำไยอบแห้ง	2.75	.66	.462
3. ด้านราคาสินค้าพบในผลไม้สด	3.31	.50	.029*
4. ด้านการขนส่งและกระจายสินค้าพบในสินค้าอุปโภคและบริโภค	2.95	.56	.005**
5. ด้านการส่งเสริมการตลาดพบในผลไม้สด	3.36	1.01	.047*

หมายเหตุ : * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

แต่หากพิจารณาในภาพรวมของปัญหาในด้านการส่งออกจะพบปัญหาในด้านการติดต่อสื่อสาร ราคา และการส่งเสริมการตลาด เป็นปัญหามากที่สุดตามลำดับ ดังแสดงรูปที่ 3

รูปที่ 3 แสดงสถิติปัญหาการส่งออกพิจารณาเมื่อในภาพรวม

ส่วนที่สอง ผลการศึกษาในด้านการนำเข้า ประกอบด้วยรูปแบบการค้าชายแดน และปัญหาอุปสรรคการค้าชายแดนด้านการนำเข้าสินค้าเงินมาประเทศไทยที่ผ่านด่านศุลกากร อ.เชียงแสน จ.เชียงราย

รูปแบบการค้าของผู้ประกอบการการค้าชายแดนที่นำเข้าสินค้าเงินมาประเทศไทยพบว่าส่วนใหญ่ดำเนินกิจการในประเภทของห้างหุ้นส่วนจำกัด มีลักษณะเป็นพ่อค้าส่งคือรับสินค้ามาแล้วจะดำเนินการ ขายเป็นให้กับพ่อค้ารายย่อยในประเทศไทยส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจมาประมาณ 4 – 6 ปี สินค้าที่นำเข้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทอุปโภคและบริโภค และสินค้าการเกษตรได้แก่ ผักสด กระเทียม และแอปเปิ้ลสด การดำเนินการด้านพิธีการศุลกากรของผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะมอบหมายให้ตัวแทนของบริษัทหรือชิปปิง เป็นผู้ดำเนินการทางด้านพิธีการศุลกากรเช่นเดียวกับผู้ประกอบการส่งออก มีมูลค่าโดยเฉลี่ยในการนำเข้าสินค้าในแต่ละครั้งจะอยู่ที่ประมาณ 300,000 – 600,000 บาท ซึ่งในแต่ละเดือนจะมีความถี่ในการนำเข้าประมาณ 1 – 5 ครั้ง ต่อเดือน ปริมาณของน้ำหนักโดยเฉลี่ยของสินค้าที่บรรทุกเรือในแต่ละครั้งมีน้ำหนักประมาณ 1 – 5 ตัน ใช้ระยะเวลาการขนส่งประมาณ 2 – 3 วัน โดยการชำระเงินค่าสินค้านิยมชำระผ่านธนาคารมากที่สุด รองลงมาชำระเงินสด และมีส่วนน้อยที่จะชำระเงินเชื่อ หรือใช้วิธีแลกสินค้า สำหรับราคา

สินค้าที่ซื้อพบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในราคาสินค้าที่นำเข้าเช่นกัน ส่วนสกุลเงินที่ใช้ชำระค่าสินค้าของผู้ประกอบการนำเข้าจะใช้เงินหยวนชำระค่าสินค้า

สำหรับปัญหาด้านการนำเข้าสินค้าเงินมาประเทศไทยในด้านพิธีการศุลกากรพบประเด็นที่มีปัญหามากที่สุดคือความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่ในการตรวจเช็คสินค้า ด้านสินค้าพบปัญหาเรื่องระดับความรุนแรงของการแข่งขันสินค้าภายในประเทศ ด้านราคาพบปัญหาเรื่องการแข่งขันด้านราคาสินค้า ด้านการขนส่งและกระจายสินค้าพบปัญหาเรื่องต้นทุนการขนส่งสินค้าภายในประเทศและคนกลางทางการตลาด ส่วนการส่งเสริมการตลาดพบปัญหาการส่งเสริมการขายสินค้า สำหรับด้านการสื่อสารพบปัญหาด้านการสื่อสารที่เป็นภาษาอังกฤษ ส่วนด้านอื่นๆ พบปัญหาด้านมาตรฐานและระบบการชำระเงินของจีน ขณะที่ผู้มีประสบการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องต่อการค้าชายแดนมีความเห็นว่าขั้นตอนการนำเข้ายังมีขั้นตอนมากและต้องใช้เวลาในการตรวจปล่อยสินค้าทำให้สินค้าการเกษตรบางส่วนมีการเน่าเสียเมื่อขนส่งไปยังปลายทาง ปัญหาด้านการเดินเรือในช่วงหน้าแล้งทำให้ไม่สามารถบรรทุกสินค้าในปริมาณมากได้เพราะระดับน้ำมีความตื้นเขิน มีเกาะแก่งโขดหินซึ่งเป็นอุปสรรคในการเดินเรือ

เมื่อพิจารณาปัญหาแยกตามประเภทของสินค้าที่นำเข้าพบว่าส่วนใหญ่ประมงและปศุสัตว์

มีปัญหาด้านพิธีการศุลกากร การขนส่งและการ การตลาด ส่วนร้านค้ามีปัญหาด้านราคา และการ กระจายสินค้า และการส่งเสริมการตลาด ไม้และ ส่งเสริมการตลาดเช่นกัน ดังแสดงตารางที่ 2 ไม้แปรรูปมีปัญหาด้านสินค้า และการส่งเสริม

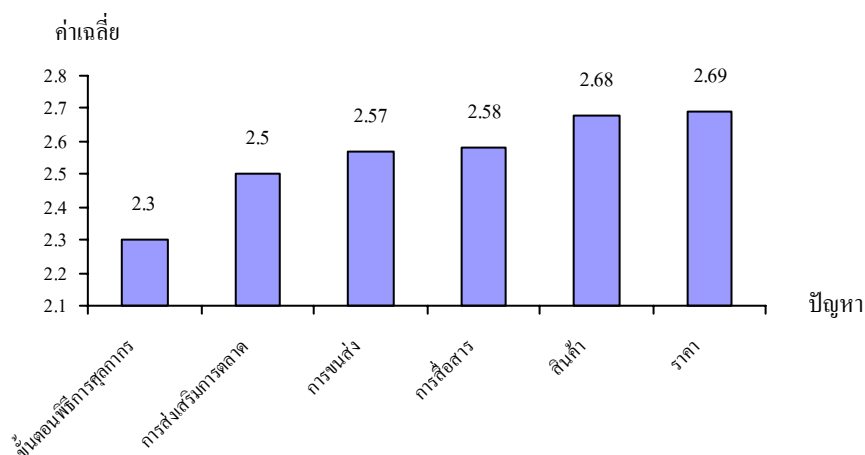
ตารางที่ 2 แสดงปัญหาการนำเข้าจำแนกตามประเภทสินค้า

ปัญหาการนำเข้า	$\bar{X}$	S.D.	Sig.
1. ด้านพิธีการศุลกากรพบในประมงและปศุสัตว์	3.50	1.64	.017*
2. ด้านสินค้า เช่น คุณภาพ การยอมรับ ภาพลักษณ์ ฯลฯ พบในไม้และไม้แปรรูป	3.90	1.31	.014*
3. ด้านราคาสินค้าพบในร้านค้า	3.85	1.61	.025*
4. ด้านการขนส่งและการกระจายสินค้าพบในประมง และปศุสัตว์	4.10	1.27	.004**
5. ด้านการส่งเสริมการตลาดพบใน			
- ไม้และไม้แปรรูป	4.00	1.00	.002**
- ประมงและปศุสัตว์	4.00	1.41	.015*
- ร้านค้า	4.00	1.41	.015*

หมายเหตุ : * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

แต่หากพิจารณาในภาพรวมของปัญหาในด้านการนำเข้าจะพบปัญหาในด้านราคา ด้านสินค้า และการติดต่อสื่อสาร เป็นปัญหามากที่สุดตามลำดับ ดังแสดงรูปที่ 4

รูปที่ 4 แสดงสถิติปัญหาการนำเข้าเมื่อพิจารณาในภาพรวม

ส่วนที่สาม ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนไทยกับประเทศจีนตอนใต้ จากการศึกษาครั้งนี้ได้ค้นพบประเด็นแนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนไทยกับประเทศจีนตอนใต้ มีดังนี้

1. ภาครัฐควรเสริมสร้างความสัมพันธ์การเจรจาความร่วมมือในการพัฒนาการค้าชายแดนกับประเทศจีน เพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างกันให้มากยิ่งขึ้น ตลอดจนการจัดข้อปัญหาต่างๆ เช่น การกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภายใต้ระบบการคมนาคมขนส่ง เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจตามความขัดข้อง เขตการค้าเสรี และนโยบายการพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางในการค้า การลงทุน และการพัฒนาภูมิภาคอินโดจีน

2. ภาครัฐควรปรับปรุงระเบียบขั้นตอนพิธีการศุลกากรให้มีความทันสมัย ลดขั้นตอนให้น้อยลง ลดการดำเนินการด้านเอกสาร ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานให้มีความสะดวกรวดเร็ว และมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

3. ภาครัฐควรเร่งการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกเชื่อมโยงแนวทางการพัฒนาระบบเขตเศรษฐกิจพิเศษ ชายแดนตลอดจนการบริหารจัดการท่าเรือให้เกิดความรวดเร็วและเป็นไปตามหลักสากล

4. หน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งออก และการนำเข้าควรพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว เอื้ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการการค้าชายแดนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการส่งออก

5. ควรส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการค้าไทย - จีนตอนใต้ (ยูเนี่ยน) เพื่อให้ความรู้และเสนอแนะแนวทางแก่ผู้ประกอบการและผู้สนใจที่ต้องการทำธุรกิจการค้าในจีน การศึกษาข้อมูลการตลาด การจัดจำหน่าย ภาวะเบี่ยงเบนทางการค้า และการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่ใช้เพื่อการส่งเสริมการส่งออกของไทย เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการลงทุนสำหรับผู้ประกอบการและผู้สนใจทั่วไป

6. ผู้ประกอบการควรมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น การศึกษากฎระเบียบขั้นตอนพิธีการศุลกากร กฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์และการวางแผนการตลาดในประเทศจีน การใช้ภาษาหรือการมีผู้ชำนาญการทางด้านภาษา ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคู่ค้าเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความสะดวก

7. ควรส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสำนักงานการค้าต่างประเทศในจังหวัดเชียงรายเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน

8. ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวของ จังหวัดเชียงรายให้เป็นลักษณะการท่องเที่ยว ระหว่างชายแดนควบคู่ไปกับการพัฒนาการค้า ชายแดน โดยการเพิ่มศักยภาพการใช้แม่น้ำโขง เพื่อการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้นเนื่องจากจังหวัด เชียงรายมีพรมแดนเชื่อมระหว่างประเทศพม่า ลาว และประเทศจีนตอนใต้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ ติดต่อกับประเทศจีนตอนใต้ เป็นจังหวัด ชายแดนที่มีที่ตั้งอันเหมาะสมที่จะเป็นต้นแบบ ให้กับพื้นที่จังหวัดชายแดนแห่งอื่นๆ ในการ ประกอบการค้ากับประเทศคู่ค้าที่มีที่ตั้งอยู่ราย รอบ ข้อค้นพบจากการศึกษารูปแบบการค้า ชายแดนของผู้ประกอบการไทยทั้งด้านการ ส่งออกและการนำเข้ามีรูปแบบการค้าที่มีความ คล้ายคลึงกันโดยส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจมา ประมาณ 4 – 6 ปีดำเนินการขายในลักษณะขาย ส่งโดยมีตัวแทนหรือชิปปิงเป็นผู้ดำเนินการด้าน พิธีการศุลกากรและนิยมชำระค่าสินค้าผ่าน ธนาคาร สำหรับสินค้าที่ส่งออกส่วนใหญ่เป็น สินค้าอุปโภคและบริโภค ถ้าโยบอบแห้ง และ ยางพารา ขณะที่สินค้านำเข้าส่วนใหญ่เป็นสินค้า อุปโภคและบริโภค และสินค้าการเกษตร ส่วน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการค้า ชายแดนไทยกับประเทศจีนตอนใต้ยังคงพบ ปัญหาในด้านการส่งออกที่พบว่าขั้นตอนในการ

ตรวจสอบสารพิษตกค้างมีระยะเวลานานและมี ความซับซ้อน, การลอกเลียนแบบสินค้าไทย, การ แข่งขันด้านราคาสินค้าในประเทศจีน, ระดับลำนํ้า ในแม่น้ำโขงที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือในฤดู แล้ง, การส่งเสริมการขายกับพ่อค้าคนกลางในจีน, การติดต่อสื่อสารที่เป็นภาษาอังกฤษ และการเก็บ ภาษีในประเทศจีน โดยสินค้าที่มักพบปัญหามาก ที่สุดคือผลไม้สดพบปัญหาด้านพิธีการศุลกากร ราคา และการส่งเสริมการตลาดในประเทศจีน ถ้าโยบอบแห้งพบปัญหาคุณภาพสินค้า และสินค้า อุปโภคและบริโภคพบปัญหาด้านการขนส่งและ การกระจายสินค้า

ในขณะที่การนำเข้าสินค้าจากจีนตอนใต้ มายังประเทศไทยพบปัญหาด้านความเข้มงวด ของเจ้าหน้าที่ในการตรวจเช็คสินค้า, ระดับการ แข่งขันสินค้าภายในประเทศโดยเฉพาะการ แข่งขันด้านราคาสินค้า, ต้นทุนการขนส่งสินค้า, การส่งเสริมการขาย, การสื่อสารที่เป็น ภาษาอังกฤษ และด้านอื่นๆ พบปัญหาด้าน มาตรฐานและระบบการชำระเงินของจีน โดย สินค้าประมงและปศุสัตว์มักพบปัญหาด้านพิธี การศุลกากร การขนส่ง และการกระจายสินค้า ไม่และไม้แปรรูปพบปัญหาในด้านสินค้า และ การส่งเสริมการตลาด ส่วนแร่ธาตุพบปัญหาด้าน ราคา และการส่งเสริมการตลาดเช่นกัน

ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ การศึกษาของ นิสิต พันธมิตร, 2542; องอาจ สุขุมาลวรรณ, 2546 และสุรกิจ จุฑาทศ, 2547

โดยปัญหาดังกล่าวยังเป็นปัญหาที่ต้องรอการแก้ไขจากภาครัฐทั้งในด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ การพัฒนาการค้าชายแดนกับจีน การปรับปรุงพิธีการศุลกากรให้มีความทันสมัย การพัฒนาท่าเรือน้ำลึก และการจัดซื้อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันผู้ประกอบการเองต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น การศึกษากฎระเบียบพิธีการศุลกากร กฎหมายที่เกี่ยวข้อง การศึกษาการตลาดในประเทศจีน การปรับปรุงมาตรฐานสินค้า การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ การเตรียมความพร้อมด้านภาษา และการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคู่ค้าเพื่อไม่ให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบ หรือการเสียโอกาสทางการค้ากับจีน ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาการค้าชายแดนจากการศึกษาครั้งนี้จะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการค้าชายแดนที่กำลังขยายตัวออกไปอย่างไม่หยุดยั้งในภูมิภาคที่

เรียกกันว่าหกเหลี่ยมเศรษฐกิจที่จะเพิ่มขีดความสามารถทางการค้าและการก้าวไปสู่การแข่งขันในเวทีการค้าโลกในที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคการค้าชายแดนด้านการส่งออกและการนำเข้าเพื่อพิจารณาถึงแนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนไทยกับประเทศจีนตอนใต้ที่มุ่งศึกษาเฉพาะด้านการค้าด้านอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ที่มีการขนส่งทางเรือเท่านั้น ซึ่งยังมีได้ศึกษาถึงด้านการค้าด้านอำเภอเชียงของ และอำเภอแม่สาย ที่เป็นเส้นทางทางบกหรือเส้นทาง R3a และ R3b เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาจังหวัดเชียงราย และการส่งเสริมให้จังหวัดเชียงรายเป็นศูนย์กลางทางการค้าในอนุภูมิภาคอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- จิตติวรรณ ศรีเจริญ. (2541). ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนของไทยในจีน. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงกมล สุนทรวัฒน์. (2544). การศึกษาผลกระทบต่อไทยเมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก โดยใช้แบบจำลอง GTAP. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิสิต พันธมิตร. (2542). ปัญหาการค้าชายแดนในภาคเหนือตอนบน : กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ น่าน และแม่ฮ่องสอน. เชียงใหม่ : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บัญชา คูอาริยะกุล. (2543). ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการค้าชายแดนในจังหวัดน่าน. การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ประกอบ รักษ์วงศ์. (2543). **อุปสรรคการค้าในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรพิมล สันติณิรัตน์, (2542). **เศรษฐกิจระหว่างประเทศ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรกิจ จุฑาเทศ. (2547). **เปิดเส้นทางการค้า-ลงทุน 6 เหลี่ยมเศรษฐกิจ**. กรุงเทพฯ : อินฟอร์มีเดีย บุคส์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. (2545). **สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย ปี 2545**. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์.
- สุรกิจ จุฑาเทศ.. (2547). **สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย ปี 2547**. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์.
- สุรกิจ จุฑาเทศ. (2548). **สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย ปี 2548**. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย. (2542). **สรุปภาวะการค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย ประจำปี 2542**. เชียงราย : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย. (2543). **สรุปภาวะการค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย ประจำปี 2543**. เชียงราย : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย. (2544). **สรุปภาวะการค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย ประจำปี 2544**. เชียงราย : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย.
- สำนักงานศุลกากรภาคที่ 3. (2549). **คู่มือการปฏิบัติงานด้านศุลกากรเชียงแสน วันที่ 10 กรกฎาคม 2549**. สำนักงานศุลกากรภาคที่ 3.
- องอาจ สุขุมลววรรณ. (2546). **การค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้: กรณีศึกษาอำเภอแม่สาย และ เชียงแสน จังหวัดเชียงราย**. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- Franklin R. Root. (1994). **International Trade and Investment**. (7th ed). United States of America: South-Western Publishing Co.
- Wifred J. Ethier, Elhanan Helpman, and J.Peter Neary. (1993). **Theory, policy and dynamics in international trade**. Cambridge: Great Britain at the University Press.